

Újra napirenden.

Írta: Gerő Ödön.

Néhány újevi beszéd és újságcikk révén megint napirendre került az általános választójog kérdése. Hát igazán lekerülhetett onnan? Hiszen éppen a háborúval járó, mindenre és mindenkire kiterjedő erőmozgósításnak napirenden kellett tartania az erőmozgósításnak ezt a fejezetét. Talán úgy voltunk vele, marit a keleti bölcset, aki maga elcsöndesültségét így jellemezte: ne gondoljátok, hogy hallgatok, csak nem beszélek. A választó jogról csakis nem beszéltünk, de nem hallgathattunk róla, amikor minden, ami történt, a választójog követelésének aláhúzása, kiélesítése, jogosságának monumentális bizonyítása volt. Csakis nem beszéltünk, mert nem beszélhetünk, de a követelés világrendítőn intenzívvé mélyedt és meggyökerezett a lelkekben,

Ugy érezzük, hogy az a rettenetes történelmi segítség, amely ennek a követelésünknek osztályául juttatott, fölborította azt a választófalat, amelyet az általános választójog hirdetői a férfiak és a nők választójoga közé építettek. Ennek a hatalmas erőmozgósításnak tüzeiben elpusztult az a sajtóságos célszerűségi politika, amely előbb a kitagadott férfiak részére akarja megszerezni a választójogot, s csak azután, valamikor nagyszokára a nők részére. Mert a nagy mozgósítás a nők lelki, szellemi és fizikai erőit is érte, igénybevette és pusztította. Az állam ennek a mozgósításnak kereteibe beszorította az egész polgári erőt, és az áldozatok dolgában általánosságot és egyenlőséget érvényesített. Az állam az ő mindenre kiterjedő mozgósításával és kisajátításával félremagyarázhatatlanul demonstrálta, hogy a nő: polgár ereje az ő erő kifejtéséhez ugyancsak föltétlenül kellék.

Föl kellene tételeznünk, hogy minden olyan állampolitikus, aki az állami erők kialakítását, mozgósíthatóságát és töltetlen érvényesítését az állampolitika legfőbb eszközének, közülük sokan egyenesen az állam-politika föladatának tartják: ujjongva látnak hozzá a nőknek az állami életbe beiktatásához. Úgy kellene fenni, hogy egyenesen a konzervativizmusnak váljon követelményévé a hatalmas női polgári erőnek az állami erő szervezetébe beleplántálása. A háború folyamán történt sok minden fogalom-átformálás közt legelső helyen annak kell lenni, hogy a nőknek az államéletben való részvétele s a politikában való osztozkodása mm forradalmi, hanem konzervatív követelés.

Ha konzervatív politikus volnék és kiíratni igyekezném a demokráciának ebben a habomban való szerepét, arra a megállapodásra jutnék, hogy a demokráciának az életszükségletek s az életösztönök által való irányítása, tehát megszelídítés-e csakis a nőknek a politikában való részvétele által lehetséges. Ha konzervatív politikus volnék, nem akarnék háborút, és ebben az akaratban igen hatásos segítőmnek tartanám a nők életösztönét, háborútól való irtózatát, tehát politikai akaratát. A világért sem vádolom a demokráciát azzal, hogy a háborút csinálni akarta, mint ahogy mm tudomásunk békátávlatából nem láthatjuk a konzervativizmusnak a háborúcsinálásban való részét, de azt már most is, harmadfél éves tapasztalás után, igenis látjuk, hogy a demokráciák ugyancsak akarat- és öntudat nélküliek, amikor nagy sugalások érik őket, s hogy a háborús sugalások alól legelőbb, leghamarabban a nők szabadulnak föl. Mondjuk, hogy az életösztönrel való szorosabb összetartozásuk révén. A konzervativizmusnak tehát,

amelynek ma már nem a háború, hanem a béke kell, örömmel kellene köszöntenie a nőt az állami életben, s meg kellene tagadnia azt a fölfogást, hogy a nő az alkotmányban forradalmi elem.

Nem vagyok konzervatív politikus és egyáltalában nem érdekel a viszonyok, a keretek, az utak megtartása és megőrzése. De a progresszióban is nagy szerepei juttatok m életösztönnek: az egyesek s a családok életösztönéből összetevődő nagy társadalmi és nemzeti életösztönnek. A tömeg politikai akarásának ez az integrált életösztön a javarésze. Nemcsak a vehető irányítása, nemcsak a vezérek tudományos, történelmi és gazdasági meggyőződése ad tartalmat és irányt a tömegek politikai akarásának, hanem az életösztön, az egyesek életösztönéből egybesűrűsödő nagy tömegosztója. A nőknek a tömeg életében való részét számításba kell vennünk, amikor a nők választójogán gondolkozunk, Mert az általános választójog a tömegakarásoknak, a sokaságösztönnek, a népieteknek érvényesítése. A férfiak általános választójogát is ebben az összefüggésben kell vizsgálnunk, a nőket is. És bizonyos, ez n háború meg bizonyosabbá teszi, hogy a nőknek a társadalmi és nemzeti életösztön kialakításában való részétől az államnak nincs oka félni. S az emberiségnek sem. A tömeg akaratának az általános választói jog révén való érvényesülése a nők választójoga által felelősebb és a következmények tudatától jobban eltelt, embersegebb lesz. Az általános választói jog csakis a női választói jog által szabadul ki abból a veszedelemből, hogy nem az életkövetelményük, nem az életösztön irányítják, hanem idegen, felelőségtelen sugalások.

Azok után a tapasztalatok után, amelyeket a demokrácia és a konzervativizmus az általános, egyenlő választójoggal tettek: mind a kettőnek', egymástól külön is, sőt egymással szemben is, azt kell vallaniuk, hogy az általános, egyenlő választójognak föltétele a nők választójoga. Női választójog nélkül az általános választójog nem a tömegakarát nem a társadalmi vagy nemzeti életösztön, nem a néplelek érvényesülése, hanem csak jól-rosszul fölhasználható politikai instrumentum.

Ha megint napirendre került az általános választójog: ezzel a megismeréssel vértzetten fogunk helyt állni érte. Nincs általános választói jog a nők választójoga nélkül s értelmetlen az olyan választói jogért való küzdelem, amelyből kirekesztették a föfeltételét. A pártok célszerűségi politikájáról kiviláglott, hogy a célszerűtlenség tévedése. Be kell velük láttatni, hogy az általános, egyenlő választói jognak általánosnak és egyenlőnek kell lenni.